

ds. Joep Dubbink

Lezingen: Zacharia 8:4-8.20-23 – Marcus 8:22-26

Gemeente van onze Heer,

Hoe blij ben je niet, als ouders van een pasgeboren kind, als je kind zo te zien ‘compleet’ is, alles erop en eraan, en als het kan horen en zien. Horen en zien zijn onze belangrijkste manieren om in contact te staan met de wereld om ons heen, met de ander. Natuurlijk, ook met een beperking, een visuele beperking, kun je een volwaardig leven leiden en een volwaardig mens zijn – hoe zou ik tijdens de *Paralympics* iets anders kunnen beweren! Maar laten we lichamelijke handicaps niet onderschatten, ook niet in de taal. Blinden ‘visueel uitgedaagden’ noemen, zoals in de VS soms gangbaar is; is dat het nou, neem je het dan serieus?

Jezus is in het evangelie opvallend veel bezig met oren en ogen. Twee weken geleden trof ik de genezing van een ‘dove die moeilijk sprak’, vandaag dus een blinde. En wéér is het een verhaal, net als twee weken geleden, dat alleen Marcus ons vertelt. Lucas en Matteüs, die ongeveer heel het verhaal van Marcus overschrijven, bewerken en aanvullen, die hebben dit niet opgepakt. Ook deze keer kun je wel raden waarom: weer vanwege dat spuuig dat Jezus gebruikt, maar ook omdat het zo moeizaam gaat. Het gaat in twee fasen, en Jezus is de eerste keer niet helemaal zeker van zijn zaak. Hij vraagt de blinde: ‘Zie je al iets?’ Net alsof ze bij de *Eyewish* met die glaasjes bezig zijn, u weet wel: ‘beter... of slechter?’

Kon Jezus blinden genezen? Ik dacht dat we die vraag een beetje gehad hadden, maar ineens ging het erover dinsdagochtend, bij het onlinegesprek met collega’s over deze tekst. Sommigen vonden dat je die hele letterlijke laag eraf moest halen, want het ging om een ander soort blindheid. Dat is waar, daar kom ik op, maar ik zou die lichamelijke kant er niet uit willen halen. We zijn soms wel erg veel met de ziel bezig, geloven lijkt vooral iets geestelijks.

Een collega werd eens gevraagd: ‘Hoeveel zielen telt jouw gemeente?’ waarop hij ad-rem antwoordde: ‘Ach, met die zielen loopt het wel los, met die lichamen heb ik veel meer te stellen’. Dat dus.

Hoe we tegen de medische wetenschap van de oudheid aan moeten kijken weet ik niet. Spuuig schijnt geneeskrachtige werking te hebben, maar blinde ogen genezen? – en of het spuuig van Jezus dan wonderwerking zou hebben? Ik weet dat niet maar ik zou het bij elkaar willen houden. Dat Jezus zo fysiek, zo lijfelijk met doven en blinden bezig is, dat zegt mij dat hij begaan is met de hele mens. Niet alleen met onze denkwereld, ons geloof, maar ook met dat lijfelijke. Dat *wij* dan vervolgens mensen met oor- of oogkwalen toch maar naar de medisch specialist sturen en niet naar een gebedsgenezer, dat lijkt mij evengoed zinvol.

Voor ons is die tweede laag, ‘horende doof zijn’, of in dit geval ‘ziende blind’, de belangrijkste. Jezus noemt dat geregeld in het evangelie, maar in dit korte verhaal geeft hij ons verdraaid weinig aanknopingspunten, *wat* er nou gezien moet worden. We komen er wel uit, maar je moet iets meer moeite doen.

Opvallend is dat Jezus de dove weghaalt uit het dorp, en apart zet. En dat hij hem aan het eind ook verbiedt, om het dorp weer in te gaan. Dat gaat verder dan, dat hij het verhaal over zijn genezing niet mag vertellen: hij moet er zelfs niet terugkeren! Is het een gekke gedachte, dat er iets in dat dorp is dat niet goed voor hem is? Wat kan dat wezen?

Als je even terugleest, gaat het in het vorige verhaal over het 'zuurdesem van de Farizeeën en van Herodes' (Marcus 8:15). Zuurdesem, iets wat je gebruikt om deeg te laten gisten, doortrekt alles en dit verziekt en verzuurt de boel.

Daar komt je vandaan, maar waar loopt het op uit? Wat wordt er gezien, wanneer ogen geopend worden? Meteen *na* ons stukje wordt eindelijk onthuld wie Jezus is. Dat hij *de Messias* is, de langverwachte, in wie Gods Koninkrijk nabij is gekomen (Marcus 8:27-30). Maar dat is dus niet een feit om te leren, een orthodoxe geloofsbelijdenis, dat is een levende werkelijkheid. Wie Jezus als de messias, de bevrijder, de Heer, ziet, die kiest voor een bepaalde levensinstelling. Die offers vraagt – dat komt volgende week – en die mogelijkheden opent, visioenen.

Een dorp kan gevangen zijn in gedachten die verkeerd zijn, die hoop en verandering in de weg staan, die het leven naar beneden trekken. Twee voorbeelden.

Vorig jaar fietste ik door IJmuiden, letterlijk onder de rook van Tata Steel, en je zag dat dat dorp daaronder leed: in mijn beleving zag het er allemaal even shabby en onverzorgd uit, het straalde iets uit van 'Ach, het wordt toch niks'. Dat is geen verwijt, er zullen vast veel lieve, positief ingestelde mensen in IJmuiden wonen, maar het was echt opvallend. En je snapt het ook: de kaartjes met percentages ziekten, van luchtwegenaandoeningen tot kanker, laten een duidelijke donkere vlek zien rond Tata Steel en dat heeft invloed.

Heel anders, dat dorp-in-een-dorp in Bloemendaal. Dat villawijkje van nog geen 100 adressen, maar ze kregen het voor elkaar: een villa die iemand naliet om hospice te worden, dat gaat niet door. Hoe losgezongen van de wereld wil je 't hebben? Alles is daar ruim gebouwd, grote percelen, alle ruimte; maar het idee, dat daar 's avonds licht aan is, dat er af en toe lijkwagens aankomen, nee, dat was te erg. Bezwaren, formaliteiten, bestemmingsplan, het is effectief geblokkeerd. Wie verlost hen van de oogkleppen, laat hun zien wat voor nood er is in de wereld, en vertelt hun dat ze nog maar een héél klein beetje aan de verlichting van die nood mee zouden werken door zich hier niet tegen te verzetten. Het gaat niet om iets groots, geen windmolens, laat staan Tata Steel in je achtertuin...

Dat soort blindheid, voor de wereld om je heen, is net zo moeilijk te genezen als werkelijke blindheid – of moeilijker! Dat soort dorpen, dat soort incrowd, dat zuurdesem aan elkaar doorgeven tot je er zelf van verzuurt – daarvan wil Jezus ons verlossen.

Of neem het voorbeeld van ds. Bernardus Smyttegeldt uit het kinderhaal. Ik kan wel trots vertellen dat ik met hem in Middelburg op één predikantenbord sta, maar dan moet ik óók vertellen dat op datzelfde predikantenbord een dominee staat, die groootaandeelhouder was van de Middelburgse handelscoöperatie die investeerde in die slavenhandel, en die daar heel vergoelijkend over spreekt: ja slavernij was wel niet goed, maar het was er nu eenmaal, enzovoort.¹

Mijn vraag is dan natuurlijk: waar had ik gestaan, toen? En voor nu: zou ik me ook uit durven spreken wanneer ik in Bloemendaal predikant zou zijn? En hoe zouden kerkenraad en kerkrentmeesters reageren, wanneer onder die bewoners van dat villawijkje een aantal kapitaalkrachtige gemeentelieden waren die stevig bijdroegen aan kerkbalans? Het zijn lastige vragen, maar ze hebben allemaal te maken met het 'zien' waar het om gaat.

Maar waarom nou in twee fasen? Ik denk, om aan te geven hoe moeilijk het is. Het is echt lastig, van inzicht te veranderen, zeker als dat radicaal is. Om te moeten erkennen: 'Hoe kan het dat ik al die tijd blind was voor... vul maar in'. Het begint soms met schemerend inzicht. *Mensen* zien – maar je ziet eerst alleen nog maar bomen.

Het is ook troostrijk. We krijgen een nieuwe kans, als het de eerste keer niet lukt, dan de volgende. En er is meer: er zijn die prachtige visioenen van hoe een wereld kan zijn: geen haat en nijd, niet elkaar

¹ Dit leerde ik bij de tentoonstelling *Christendom en Slavernij* in het Catharijneconvent in Utrecht. <https://www.catharijneconvent.nl/tentoonstellingen/christendom-en-slavernij/>. Van harte aanbevolen. *Tot en met 22 september.*

het plekje op de aardbodem ontzeggen, maar een plek waar oud en jong, generaties van spelende kinderen tot ouderen met stok – wat een schitterend beeld – in harmonie met elkaar leven.

Zo'n dorp, daar wil je wonen, daar wil je bij horen. Ik hoop dat wij in Uithoorn af en toe zo'n beter dorp vormen. Ik hoop dat jullie, Stefan en Jeanette, in Mijdrecht ook een beter dorp treffen (!) en ik hoop dat wij als Protestantse gemeente, waar jullie bij blijven horen, ook zo'n 'dorp' worden, of blijven. Waar de hoop gekoesterd wordt. Waar iedereen welkom is en een plek vindt.

Jullie hebben besloten, net als vorig jaar bij Elisa, ook jullie jongste dochter (haar naam mogen jullie straks zelf noemen!) te laten dopen. Dopen is een daad van vertrouwen. Je vertrouwt je kind toe aan die traditie van geloof, dat christelijk geloof met die joodse wortels, met alles wat daaraan vastzit, óók van zwarte bladzijden en moeizame momenten. Maar daar doorheen zie je iets goeds, iets moois, iets visionairs. Een groot filosoof, die ook nog eens zijn initialen deelt met Jezus, bracht het op een eenvoudige formule: *Je gaat het pas zien als je het door hebt*. U weet van wie, mag ik aannemen?² Daarin klinkt voor mij de verrassing door, van een nieuw inzicht, een bevrijdend perspectief, naar een samenleving die goed is voor alle mensen.

Daarvoor uitkomen is een stap, die enige moed vraagt. Geloof en kerk zijn niet meer erg in tel, en idealisme, een visioen van een wereld die je droomt, wordt al gauw naïef genoemd. Hier leren we elkaar zoeken naar die wereld, waaraan we zelf ook iets kunnen bijdragen. Je kind op die weg zetten is een goede beslissing.

Wie een boom ziet, in plaats van een mens, die ziet in elk geval iets. Die is niet zo ver meer van de waarheid. Die begint al iets te ontdekken. Zo mogen wij zijn. Het is een begin, een vermoeden, een ochtend die daagt, een mist die kan optrekken.

Er was eens een rabbi, die aan zijn leerlingen vroeg: wanneer kun je zeggen, dat de nacht voorbij is en de morgen aangebroken? De leerlingen probeerden: als je een paard van een hond kunt onderscheiden? Als je een boom van een mens kunt onderscheiden?! De rabbi schudde van nee. Nee, zei hij, wanneer je in het gezicht van de ander je broeder – of zuster – herkent. Dán is de nacht voorbij, dan is de morgen aangebroken.

Op die morgen wachten wij allen.

Amen.

² Johan Cruyff...